

КАЧАН АНАСТАСІЯ, студентка 5 курсу факультету менеджменту і бізнесу ВП «МФ КНУКіМ»
Науковий керівник:
Чеботаєва О. М., к. і. н., доцент

ДУХОВНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ СФЕРИ

Духовність є надзвичайно важливою соціокультурною характеристикою. Але складність полягає в тому, що дане поняття носить багатозначний характер й по-різному тлумачиться в гуманітарній літературі. Огляд найвживаніших підходів до розуміння змісту даного поняття знаходимо в монографії А.В. Соколова "Феномен соціально-культурної діяльності" [9].

Перший спосіб тлумачення духовності можна вважати релігійно-православною точкою зору. Духовність розглядається як невід'ємна властивість людської душі, отриманої людиною при народженні через таїнство Божого "вдування". Душа людині дарується Богом як дещо окреме, самостійне та принципово відмінне від матеріального світу. Саме наявність душі забезпечує людині можливість бути «за образом і подобою Божою» [9, с. 56-57].

Діаметрально протилежну точку зору висловлюють філософи-матеріалісти. Вони ототожнюють духовне із сферою людського мислення як функцією нашого мозку. Духовність розуміється як результат еволюції розуму і свідомості людини, її інтелектуальна діяльність.

Третю точку зору висловлюють вчені-ідеалісти. Вони вважають необхідним розрізняти явища "духовні" і явища "інтелектуальні". Інтелектуальні, дійсно, пов'язані виключно з людським розумом. До них відносяться — наука, техніка, суспільні рухи, політичні програми і навіть філософія, мораль, мистецтво, якщо вони вільні від уявлень та переживань Вищого, надприродного духовного початку, об'єктивно існуючого поза межами людської свідомості. До сфери духовності, за даною точкою зору, відносяться релігія, ідеалістична філософія, магія, висока етика, а також твори мистецтва, що так чи інакше пов'язують людину саме з цим Вищим початком у Всесвіті [9, 56-57].

За своїми світоглядними переконаннями ми близькі саме до філософсько-ідеалістичного, а ще більше — до релігійно-православного розуміння духовності та відносимо до цієї сфери саме ті соціально-культурні практики, що наближують людину до виявлення її богоподоби через дотримання Божих заповідей. Найважливішою з них для християн взагалі та для православних зокрема є заповідь християнського гуманізму — **любити ближнього й виявляти до нього свою приязнь та турботу.**

Вказаний підхід допомагає систематизувати уявлення про дозвіллієві соціально-культурні практики, спрямовані на духовне виховання молоді, узгодивши їх з календарем християнських свят. Різдвяно-Новорічний цикл в Україні щедро наділений часом для добрих справ — від 19 грудня (Дня Святого Миколая) і до 19 січня (Водохрещтя). Постаць Миколая Чудотворця якнайкраще годиться для уособлення найголовніших християнських чеснот— таких, як відданість Христу, милосердне ставлення до людей. У візантійських текстах та іконах, що в свій час відіграли роль першоджерел духовно-християнського просвітництва наших предків, головним мотивом щодо Святого Миколая виступала саме його співстраждальна допомога людям у будь-якій їхній біді. Усе життя Святого Миколая — нескінченна низка благодіянь і чудес. Тож не випадково, що з давніх часів в Україні його глибоко шанували, виховували на його прикладі дітей. Невід’ємний атрибут дня улюбленого святого — *роздача дітям подарунків «від Миколая», як своєрідний урок прояву турботи про ближнього* — перетворився на міцну культурну традицію, що завжди добре зберігалася в західних регіонах України [5,с. 200-203].

Що ж стосується решти регіонів, то там з кінця XIX — початку XX ст. в міському середовищі почав утверджуватись персонаж Діда Мороза, як загальноімперський символ різдвяно-новорічних свят. Своїм корінням цей персонаж сягає ще язичницького фольклора східних слов’ян. Обряд кликання Мороза на ритуальну їжу був пов’язаний з аграрними ритуалами забезпечення господарського успіху та життєвого благополуччя. В наступні історичні епохи фольклорний персонаж зазнав суттєвих трансформацій, в тому числі — під прямим та опосередкованим впливом образу Миколая Чудотворця [2]. Цим, значною мірою, й визначається велика популярність Діда Мороза у декількох поколіннях радянських людей, яким довелося зростати і жити в умовах офіційного заперечення релігійно-православних цінностей.

Позитивним результатом процесів національно-культурного відродження за часів незалежності стало відновлення звичаїв і традицій, надовго вилучених з нашого соціально-культурного життя. Святкування дня Святого Миколая на початку Різдвяно-новорічних свят в Україні останніми роками відзначається цілим спектром цікавих соціально-культурних заходів, в яких діти та молодь беруть найактивнішу участь. Особливо серед цих заходів треба відзначити такі, що носять підкреслено благодійний характер.

Так, наприклад, в день Святого Миколая 2014 року в Києві дружина Президента України Марина Порошенко провела добротинну акцію разом із дітьми — переможцями творчих конкурсів. Учасники акції вишивали на хустинах узорі-обереги у вигляді восьмикінцевих «Віфлеємських» зірок. Ці хустки призначались для бійців АТО. В даній акції брав участь миколаївський школяр Павло Шевченко. Він захоплюється веб-дизайном і програмуванням, закінчив художню школу. В родині його батьків — 9 дітей (від 22 до 4 років). Всі вони займаються різними видами творчості, а також мріють організувати виставку «сімейних» робіт в Києві. Старша донька сім’ї Лизавета дуже захоплена волонтерством. Під її впливом вся сім’я планує організувати свій

громадський рух щодо прибирання вулиць міста, щоб надати Миколаєву шляхетного вигляду [11].

Щодо волонтерського руху, то в сьогоденній Україні він є найсуттєвішим виявом вітчизняного громадянського суспільства. У Миколаєві волонтери благодійного фонду «Територія життя» привезли 2000 новорічних подарунків сім'ям учасників АТО. Особливу увагу вони приділили дітям тих бійців, що загинули у військових діях на сході країни. Кожна дитина отримала саме той подарунок, про який вона написала в листі Діду Морозу. Волонтери реалізували дитячу мрію[10].

Діти повинні вірити в диво, в світле майбутнє – в те, що добро існує. Тому 19 грудня 2014 року 54 дитини, батьки яких в цей час знаходились в зоні АТО, були запрошені на спектакль до дня Святого Миколая в міському Палаці творчості учнів. Вихованці Палацу разом з педагогами писали сценарій, оформлювали сцену, готували костюми й натхненно виконували музичні й танцювальні номери [4;7]

А на святкову виставу із солодкими подарунками до Палацу культури «Молодіжний» були запрошені 150 дітей-сиріт, що проживають із опікунами, виховуються в прийомних сім'ях або в дитячих будинках сімейного типу[3]. Аналогічний святковий захід було проведено і в обласному Палаці культури. Серед запрошених на нього значну кількість становили діти, що виховуються в інтернатах, а також діти з тих родин, що вимушено переселилися на територію Миколаївщини з охоплених війною Донецької та Луганської областей. В заході брали участь близько 1000 дітей. Велику допомогу обласному Палацу культури надали в цей день студенти Миколаївського коледжу культури і мистецтв, які у просторому фойє Палацу для всіх бажаючих давали майстер-класи з різних видів декоративно-вжиткового мистецтва [3].

В Миколаївському українському академічному театрі драми та музичної комедії 19 грудня 2014 року відбувся благодійний концерт на підтримку міської дитячої лікарні № 2. Святкову програму підготували артисти театру, в трупі якого працює чимало випускників ВП «МФ КНУКіМ». Такий благодійний вечір проводився вже сьомий раз поспіль [1;6]. А студенти-першокурсники фаху КДД нашого вузу розпочали свою першу студентську практику проведенням святкових ігрових програм в онкологічному, травматологічному і хірургічному відділеннях Обласної дитячої лікарні (м. Миколаїв). На питання " Як вплинула на тебе твоя особиста участь в проведенні цих програм?" першокурсники дали наступні відповіді:

- *"Вперше у житті я побачила таку кількість хворих дітей і гостро зрозуміла, що найцінніше для кожної людини – це не якісь матеріальні блага, а здоров'я. Я ще раз серйозно замислилась над тим, що у сучасному світі дійсно існує дуже багато соціальних та екологічних проблем, за що, нажаль, вже розплачуються і будуть розплачуватись майбутні покоління "* (Євгенія М.);
- *"Проведення ігрових програм на базі дитячої лікарні вплинуло на мене повчально. Я зрозуміла, що потрібно радіти життю, а не*

скаржитись на нього. А також допомагати іншим. Кожен з нас повинен знайти в собі сили і зробити щось важливе для суспільства"(Лизавета П.);

- *"Особисто на мене участь в проведенні ігрових програм дуже сильно вплинула. По-перше – це гарний досвід роботи з дітьми, особливо у таких закладах, а по-друге – це змушує замислитись про важливі речі в житті. Потрібно берегти своїх рідних людей та цінувати кожную хвилину життя"(Анна І.);*
- *" Я зрозуміла, що життя і здоров'я – це головне, що ми маємо. Я стала ще більше цінувати те, що маю, а вдячність батькам стала ще більшою"(Марія Д.)*
- *" Важко працювати та посміхатись тоді, коли хочеться плакати. Я зрозуміла, як працювати в таких закладах та з такою аудиторією. Ще раз відчула цінність життя та співчуття до хворих дітей. Коли працюєш з ними, хочеться жити, щоб дарувати радість і надію іншим"(Олена М.).*

На цих прикладах бачимо, що особиста участь в культурно-дозвіллевих заходах, заснованих на традиціях християнської духовності, безпосередньо впливає на внутрішній світ молоді людини, сприяє суттєвим і дуже важливим змінам в її світогляді, виховує, передовсім, морально. Й це робить доречним ширше використання таких заходів в соціально-культурній діяльності та соціально-культурному проектуванні.

Безперечно, процес духовного виховання молоді не можна обмежити лише однією календарною датою чи одним святковим циклом. Проте, ми навмисне зупинилися на такому сюжеті, що для нашого міста має виняткове значення. Адже з усіх міст України нашому дісталось особливе ім'я. Париж – місто закоханих, Канни – місто кінофестивалю... А Миколаїв – місто Святого Миколая як надзвичайна територія добра! Усвідомивши це, молоде покоління миколаївців повинно взяти на себе відповідальність за духовну атмосферу рідного міста, його соціально-культурну місію та специфіку.

Список використаних джерел:

1. Благодійники зібрали для лікарні 96 тис. грн. [Електр. ресурс]/Режим доступу <http://www.gorsovet.mk.ua/announcement.ua?id=7089> /Назва з екрану.
2. Історія походження Діда Мороза [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ped-kopilka.com.ua/raznoe/novy-i-god-i-rozhdestvo/istorija-proishozhdenija-deda-moroza.html> / Назва з екрану.
3. Ко дню Св. Миколая детям-беженцам провели мастер-классы по рукоделию [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://niklife.com.ua/citylook/46265> / Назва з екрану.

4. Любимый праздник детворы – Новый Год // Вечерний Николаев. – 2014. – 30 декабря. – С. 2.
5. Маковій Г.П. Затоптаний цвіт: Народнознавчі оповідки. – К.: Укр. письменник, 1993.
6. Наточа Е. Традиция в день Святого Николая // Вечерний Николаев. – 2014. – 23 декабря. – С. 3.
7. Пусть Святой Николай оберегает каждого из Вас // Вечерний Николаев. – 2014. – 20 декабря. – С. 1.
8. Святитель Микола, архієпископ Мірлікійський, Чудотворець// Не журись. – 2008. – № 11 –С. 127-132.
9. Соколов А.В. Феномен социально-культурной деятельности. – СПб., 2003.
10. Шенкевич А. Волонтеры помогли Деду Морозу // Вечерний Николаев.– 2014. – 30 декабря. – С. 1.
11. Шенкевич А. Урок добра от первой леди // Вечерний Николаев. – 2014.– 30 декабря. – С. 3.